Achiziția limbii române de către locutorii francofoni. Panorama resurselor disponibile – de la o abordare fragmentară spre o învățare metodică

Constantin-Ioan MLADIN

1. Prima parte a acestei contribuții schițează cadrul teoretic larg al discuției, partea a doua este o expunere fragmentară a resurselor lingvistice de care ar putea dispune în momentul de față locutorii francofoni în vederea achiziției limbii române, iar ultima parte însumează unele concluzii pe baza materialului informativ oferit şi face câteva aprecieri de perspectivă asupra fenomenului discutat.

2. Interesul manifestat de locutorii francofoni pentru cunoaşterea limbii române este o realitate nouă, întâlnită, în special, în două contexte situaționale: **(1)** în cadru organizat, (semi)oficial: **(a)** din interes emoțional la nivel diplomatic (cu scopul, mărturisit sau nu, de a-i impresiona pe locutorii români); **(b)** din pure interese economice – în cazul societăților comerciale multinaționale şi, mai ales, al celor franco-române şi româno-franceze; **(2)** la nivel individual, particular – urmare a multiplicării şi a intensificării relațiilor interpersonale dintre locutori de limba franceză şi locutori de limba română.

Înainte de toate, acest curent are, desigur, rațiuni strict pragmatice – prezentate sumar sub **(1)**, susținute relativ coerent de lărgirea crescândă a interesului lumii occidentale pentru această parte a Europei (din punct de vedere politic şi economic).

În egală măsură el reprezintă însă şi manifestarea unui reflex natural şi caracteristic al lumii occidentale: dorința de descoperire a civilizațiilor şi a culturilor „exotice" sau pur şi simplu minoritare (într-o conjunctură social-politică în sfârşit favorabilă realizării materiale a acestei binecunoscute apetențe). Or, sentimentul dominant şi general împărtăşit de o bună parte a doritorilor de a-şi însuşi eficient şi, pe cât posibil, cu minim efort cunoaşterea limbii române este cel de insatisfacție. Dăm spre ilustrare mărturia unei franțuzoaice[1], cu mențiunea (care anticipează unele concluzii formulate la sfârşitul articolului) că situația descrisă a rămas aproape neschimbată azi: „Au début [în 1994], l'achat à Bucarest de quelques dictionnaires, du livre *Româna cu sau fără profesor* et, dès le retour en France, l'acquisition (sur commande, avec des délais de livraison incroyablement longs) d'une *Méthode Assimil* (livre et cassettes audio) me donne l'impression d'une langue facile, et me voilà lancée dans un apprentissage qui débouche, malgré la constatation que je ne comprends pas grand-chose à ce que me disaient les gens, à l'énoncé des rudiments de communication que ma persévérance m'a permis d'acquérir, même si c'est seulement demander son chemin, acheter boissons et nourriture, et comme le veut la tradition, parler un peu de ma famille, des enfants et petits enfants. […] Parler, c'est autre chose. Les formules toutes faites

[1] *Parler roumain en Roumanie* [onlinero.com / roumanie].

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

d'*Assimil* s'avèrent vite insuffisantes, et l'anglomanie envahit peu à peu les lieux publics".

3. Prima observaţie pe care o prilejuieşte tentativa de adunare şi de clasificare (indiferent de criteriul avut în vedere) a resurselor lingvistice actualmente disponibile în scopul menţionat este aceea a lipsei unor repere sigure şi organizate în mod sistematic. De aceea, nici nu putem emite, pentru moment, pretenţia de a pune noi la dispoziţia celor interesaţi un repertoar exhaustiv şi definitiv al lucrărilor de referinţă destinate acestui scop. Modul în care am considerat că ar putea fi prezentate (clasificate şi schematic adnotate) aceste resurse credem că nu este însă total lipsit de interes, putând reprezenta un prim pas în această direcţie.

Ordonarea materialului a fost făcută după următoarea schemă: **(1)** material tradiţional: **(a)** lucrări de lingvistică: descrieri ale limbii române cu un pronunţat caracter teoretic, precum şi studii consacrate interferenţelor lingvistice; **(b)** metode / cursuri de învăţare a limbii române; **(c)** dicţionare bilingve (în ambele sensuri) sau multilingve în care sunt prezente franceza şi româna; **(d)** dicţionare lingvistice, adică lucrări care tratează contrastiv unele aspecte de lexicologie sau de morfosintaxă (şi acestea ordonând informaţia după principii lexicografice); **(e)** dicţionare tehnico-ştiinţifice bilingve (în ambele sensuri) sau multilingve (în care sunt prezente franceza şi româna); **(f)** ghiduri de conversaţie[2]; **(2)** material informatic, adică în format electronic – casete, CD-uri, instrumente *on-line* sau „descărcabil".

3. 1. Lucrări teoretice şi aplicative de lingvistică.

(1) Lucrări descriptive şi normative. Specialiştii vorbitori de limba franceză care se interesează de descrierea istorică şi funcţională a sistemului limbii române pot consulta lucrări consacrate unor nivele diferite de limbă (fonetică, lexicologie sau morfosintaxă – gramatici fragmentare sau integrale): J. A. Candrea-Hecht, *Les Éléments Latines de la langue roumaine* (Paris, 1902) şi *Cours complet de grammaire roumaine* (Bucureşti, 1927), Roméo Lovera et Adolphe Jacob, *Grammaire roumaine* (Jules Groos Éd. , Paris-Heidelberg, 1923[2]), Sandfeld, K. & H. Olsen, *Syntaxe Roumaine, vol. II, Emploi des mots à flexion* (Droz, Paris, 1936), Sever Pop, *Grammaire roumaine* (1948, 1965, Berne, A. Francke, Bibliotheca Romanica), Octav Nandriş, *Phonétique historique du roumain* (Paris, Éd. Klincksieck, 1963, Collection Bibliothèque française romane), B. Cazacu, R. Todoran, *Le lexique dacoroumain / Lexicul dacoromân* (Bucarest, 1965), Marius Sala, *Contribution à la phonétique historique du roumain* (Klincksieck, Collection Biblio Française romane, 1976) şi *Du latin au roumain* (Éds L'Harmattan, 2000), Alf Lombard, *La langue roumaine* (Éd. Klincksieck, 1989) şi *La langue roumaine. Une Présentation* (Éd. Klincksieck, Collection Bibliothèque française romane N° 29), Marius Sala, Mioara Avram, *Connaissez-vous le roumain ?* (Éds de la Fondation culturelle roumaine / Union Latine, Bucarest, 2001).

Contribuţiile mai vechi sunt eminamente descriptive şi au un pronunţat caracter istoric, implicit comparatist, urmând tendinţele din epocă, în vreme ce contribuţiile mai

[2] Considerând că prezentarea lucrărilor cu caracter preponderent cultural / monografic – istoric, turistic etc. (*i. e.* : Gheorghe Doca, *L'histoire des Roumains en dialogues bilingues*, EDP, Bucureşti, 1995 / Éd. Université Sorbonne Nouvelle sau Gheorghe Doca, *Culture et civilisation roumaines en dialogues bilingues*, Fundaţia Culturală Română, 2001) depăşeşte totuşi cadrul discuţiei de faţă, le-am omis cu totul pe acestea.

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

noi se disting printr-o abordare structuralistă a aspectelor prezentate, fără a neglija totuşi perspectiva diacronică. În prezent, în ciuda reeditării lor, apariţiile de până la jumătatea secolului trecut sunt greu de obţinut. Pe de altă parte, conţinutul lor informaţional ne apare astăzi, în mod inevitabil, incomplet şi deseori perimat; de aceea, referirea exclusivă la aceste lucrări, aşa cum se întâmplă adesea (mai ales în cazul discutării stadiului actual al limbii române) este insuficientă şi permanent pândită de riscuri majore. Două lucrări noi – *Précis de grammaire roumaine*, de Ioan Baciu (Éditeur L'Hermès, Lyon, 1978) şi *Grammaire du roumain*, de Liana Pop şi Victoria Moldovan (Ophrys / Echinox, 2002) –, concepute drept complemente ale metodelor / cursurilor de învăţate a limbii române, abordează din perspectivă structurală aspectele majore ale gramaticii limbii române moderne, recurgând la o terminologie ferită de excese. Cele două gramatici sunt astfel instrumente deosebit de eficiente pentru cei ce doresc să aprofundeze cunoaşterea acestei limbi.

(2) Lucrări cu caracter contrastiv (contribuţii psiholingvistice, **didactico-metodice**, **traductologice)**. Cercetătorii români au manifestat în mod constant preocupări legate de contactul dintre cele două limbi din perspectivă psiholingvistică, dar mai ales didactică şi traductologică. Numeroase studii de acest fel, publicate în revistele româneşti de specialitate (înedosebi în *Revue de linguistique*, devenită din 1964 *Revue Roumaine de Linguistique* / *Cahiers de linguistique théorique et appliquée* şi în *Limbile moderne în şcoală*), dar şi în analele universitare sau sub forma unor teze de doctorat, ar putea contribui semnificativ la achiziţia limbii române, graţie perspectivei lor contrastive, dacă ar fi mai bine cunoscute. Din nefericire însă, o sistematică a tuturor acestor contribuţii nu există. Menţionăm, cu titlu de exemplificare, următoarele: Gheorghe Doca, *Analyse psycholinquistique des erreurs faites lors de l'apprentissage d'une langue étrangère. Applications au domaine franco-roumain* (EAR, Bucureşti / Publications de la Sorbonne, Paris, 1981) şi *Predarea limbii române ca limbă străină: o structură modulară* (în *Tradiţie şi inovaţie în studiul limbii române. Actele celui de al 3-lea Colocviu al Catedrei de Limba română*, Ed. Universităţii din Bucureşti, [Bucureşti], 2004, p. 599-612), Teodora Cristea, *Éléments de grammaire contrastive. Dommaine français-roumain* (EDP, Bucureşti, 1977) şi *Stratégies de la traduction* (Ed. Fundaţiei „România de Mâine", Bucureşti, 1998).

Se cuvine a aminti în acest context şi faptul că toate aceste demersuri contrastive, indiferent de sensul în care se desfăşoară ele, constituie, nu de puţine ori, contribuţii originale chiar la rafinarea descrierii fiecăreia dintre cele două limbi. Cu toate acestea, se ignoră cu regularitate aportul pe care l-au avut aceste încercări de-a lungul timpului la dezvoltarea lingvisticii româneşti însăşi.

3. 2. Metode / cursuri de învăţare a limbii române. Desigur, esenţiale pentru obiectivul avut aici în vedere rămân metodele / cursurile special concepute pentru achiziţia limbii române de către locutorii francofoni (nativi sau nu). Francofonii doritori să se iniţieze în tainele limbii române se văd puşi să opteze între mai multe titluri, relativ uşor de procurat. Unele dintre acestea şi-au pierdut din interes astăzi, întrucât metoda de iniţiere folosită este greoaie (presupunând un bagaj de cunoştinţe gramaticale destul de bogat) iar, prin trecerea timpului, textele propuse au devenit anacronice prin conţinut – *i. e.*: Allain Guillermou, *Manuel de langue roumaine. Grammaire. Textes d'étude commentés avec index grammatical et glossaire* (Éd. Klincksieck, 1953, 2003), A. Guillermou, *Textes d'étude en langue roumaine* (Éd. Klincksieck, 1960), B. Cazacu, C.

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

G. Chiosa, M. Caragiu Marioţeanu, V. Guţu Romalo, S. Bercescu, *Cours de langue roumaine*, *Cours de langue roumaine. Introduction à l'étude du roumain à l'usage des étudiants étrangers* (EDP, Bucureşti, 1967, 1972, 1978, 1981).

Altele, în schimb, se bucură de un real succes, tocmai datorită faptului că: **(1)** reduc chestiunile de gramatică la esenţa lor, într-o expunere clară şi ordonată; **(2)** fac uz de o terminologie simplificată; **(3)** ilustrează problemele de limbă cu texte atrăgătoare (frecvent cu referire la realităţile culturale sau de civilizaţie ale spaţiului românesc, deseori pe un ton umoristic); **(4)** grupează informaţiile pe teme / situaţii comunicaţionale curente de mare interes (prezentare, transport – călătorie, cumpărături, restaurant, vamă etc.); **(5)** dozează echilibrat informaţiile oferite (unele sunt însoţite de culegeri de exerciţii sau de lecturi ajutătoare); **(6)** exploatează subtil similitudinile dintre cele două limbi şi previn posibilele interferenţe negative provocate de aceleaşi similitudini; **(7)** fac constant apel la exerciţii structurale etc.

Dintre acestea, le indicăm pe cele mai cunoscute: Colectiv, *Le roumain de poche* (Assimil, 2004), Colectiv, *Le roumain sans peine* (Assimil, 2004, cu patru CD-uri), Gheroghe Doca, Alvaro Rocchetti, *Comprendre et pratiquer le roumain* (Teora, Bucureşti, 1998 / EAR – Université Sorbonne Nouvelle / CIRER-Unión Latina, Bucureşti-Paris-Santo Domingo, 1992), Gheorghe Doca, *Roumain: Exercices de prononciation et de grammaire* (Éd. Université Sorbonne Nouvelle, Médiathèque, 1993, 1996), Gheorghe Doca, *Roumain: manuel de conversation courante* (Éd. Université Sorbonne Nouvelle / CIRER, 1993), Gheroghe Doca, *Converser en roumain: trente dialogues sur des thèmes de culture et de la civilisation roumaines* (Université Sorbonne Nouvelle / CIRER, 1995) / *Treizeci de dialoguri pe teme de cultură şi civilizaţie românească* (EDP, Bucureşti, 1995), Gilbert Fabre, *Parlons roumain: langue et culture* (L'Harmattan, 2000, 2002, 2003), Liana Pop, *Le roumain avec ou sans professeur* (Cluj-Napoca, Ed. Echinox, 1993 + casete audio) / *Româna cu sau fără profesor* (Cluj, Echinox, 1993[2], 2000[4], 2003[5]), Valérie Rusu, *Le Roumain. Langue, Littérature, civilisation* (Ophrys, 2000), Valérie Rusu, *Le Roumain* (Ophrys, 2003), Valérie Rusu, Mattei Rusu, *Le Roumain. Mots et images* (Ophrys, 2000, 2003), Vincent Iluţiu, *Le roumain sans peine* (Assimil, 2001) / *Româneşte fără efort* (Assimil, 2004, cu patru casete audio).

3. 3. Dicţionare bilingve (francez-român şi român-francez) sau multilingve (în care sunt prezente cele două limbi). Confruntat cu alegerea unui bun dicţionar (dacă criteriul selectiv în virtutea căruia se operează selecţia îl constituie raportul dintre calitatea informaţiei şi preţ, la care se poate adăuga şi opţiunea pentru formatul cărţii), novicele doritor să înveţe româneşte este repede derutat de oferta variată a pieţei din momentul de faţă, consecinţă explicabilă după o lungă perioadă de penurie în acest domeniu. Mizând pe iluzia, acceptată spontan de majoritatea nespecialiştilor, că achiziţionarea unui dicţionar bilingv este garanţia suficientă a însuşirii unei limbi străine, după 1990, câteva edituri au înregistrat adevărate succese comerciale prin (re)editarea unor lucrări lexicografice de această natură, fără să acorde prea multă atenţie calităţii ştiinţifice a acestora. Dar nu numai dicţionarele de buzunar ori cele adresate în mod expres debutanţilor – având un conţinut redus prin însuşi specificul lor – păcătuiesc prin incompletitudine, ci şi cele mai ambiţioase, chiar dacă înregistrează un număr mare de intrări. La acestea din urmă cauzele responsabile de calitatea lor îndoielnică trebuie căutate în faptul că limba română însăşi nu dispune deocamdată (!) de dicţionare

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

generale şi specializate de anvergură, realizate cu respectarea tuturor principiilor din lexicografia modernă. Afirmația are în vedere în special următoarele aspecte: **(1)** din cea mai mare parte a dicționarelor citate sunt absente indicațiile referitoare la uzaj, fie că nu se indică registrele limbii (familiar, popular, argotic etc.), fie că nu se menționează nivelul limbii (oral – scris, dialectal – standard, arhaic – contemporan); **(2)** puține sunt lucrările care ilustrează cu citate faptele de limbă înregistrate. Indicăm doar câteva titluri, evitând o posibilă ierarhizare valorică:

(1) dicționare bilingve: Aristița Negreanu, *Dicționar modern român-francez* (Ed. All Educațional, 2002, 2003), Anca-Maria Christodorescu, Zelma Kahane şi Elvira Balmuş, *Dictionnaire roumain-français* / *Dictionnaire français-roumain* (Bucureşti, Ed. 100+1 Gramar, 2000, 2003), Elena Gorunescu, *Dicționar francez-român* (Teora, Bucureşti, 2001, 2002), Domnița Tomescu, *Dicționar francez-român* (Ed. All Educațional, Bucureşti, 2003), Linda Maria Baros, *Dicționar român-francez* / *Dicționar francez-român* (Ed. Exigent), Marcel Saraş, *Dicționar francez-român* (Ed. Meteor Press, Bucureşti, 2003; Ed. Litera, 2004), Maria Brăescu, *Dicționar francez-român* (Ed. Niculescu, Bucureşti, 2001, 2003) şi *Dicționar român-francez* (Ed. Niculescu, Bucureşti, 2004), precum şi *Dictionnaire français-roumain* (Ophrys, 2002), Micaela Slăvescu, *Dictionnaire français-roumain* (Gramar, 2003), Micaela Slăvescu, Sanda Mihăescu-Cârsteanu, Iulia Giroveanu, *Dictionnaire français-roumain* (100+1 Gramar, Bucureşti, 2000, 2003), Sanda Mihăescu, *Dictionnaire français-roumain* (Teora, Bucureşti, 1995, 1997, 1998, 2001, 2003; şi invers – Teora, Bucureşti, 1995, 2001; şi invers, în colaborare cu Irina Eliade – Teora, Bucureşti, 2003; în ambele sensuri – în colaborare cu Marcel Saraş – Ophrys / Teora, Bucureşti, 2000), Teodora Cristea, *Dictionnaire roumain-français* (Éd. L'Harmattan), Valentina Agrigoroaiei (coord.), *Dicționar francez-român* (Ed. Universității Al. I. Cuza, Iaşi, 1999), Valeria Buduşan, Clara Esztergar, *Dicționar francez-român*, *român-francez* (Ed. Ştiința, Chişinău, 2003), Mihai Dima, Cristina Grigore, *Dicționar român-francez* / *Dicționar francez-român* (Ed. Cartea de buzunar, 2004), Alexandru Calciu şi Dinu Grama (ediție îngrijită de), *Dicționar francez-român* / *român-francez* (Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001), Gheorghina Haneş, *Dicționar francez-român şi român-francez* (Ed. Lucman, Bucureşti, 2001[2]), Lydia Ciucă, *Dicționar francez-român şi român-francez* (Corint, Bucureşti, 2004) etc.

(2) dicționare multilingve: C. Nedelcu, M. Iliescu, G. Scurtu, V. Neagu, A. Costăchescu, *Dicționar poliglot: română, engleză, franceză, germană, italiană, spaniolă* (Teora, Bucureşti), Ambrus Csata, *Dicționar poliglot: engleză, spaniolă*, *italiană*, *franceză*, *germană* (Ed. Csata, Gheorgheni, 2003), Colectiv, *Mon premier dictionnaire trilingue: 1000 mots en français, en anglais, en roumain* (Nathan, 2000).

3. 4. Dicționare lingvistice contrastive. Unele dintre deficiențele semnalate la dicționarele bilingve îşi găsesc rezolvarea în lucrări complementare, care nuanțează şi aprofundează, din perspectivă contrastivă, aspecte de limbă variate (vocabular: sinonimie, frazeologie; morfosintaxă; stilistică funcțională; comunicare), precum: Rodica Mărcuş, Daniela Mărcuş, *Dictionnaire explicatif de synonimes français-roumain pour les élèves* / *Dicționar explicativ de sinonime francez-român pentru elevi* (Casa Cărții de Ştiință, Cluj-Napoca, 2005), Elena Gorunescu, *Dicționar frazeologic francez-român şi român-francez* (EŞE, Bucureşti, 1981), Nicolae Stoicescu, Eugen Bălaşa, *Dicționar francez-român de expresii şi locuțiuni* (Ed. Niculescu, Bucureşti, 1998), Adrian Istrate, *Dicționar de expresii şi locuțiuni idiomatice în franceza modernă* (Ed.

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

Dacia, Cluj-Napoca), Aristița Negreanu, *Dicționar de expresii francez-român. Le Parcours du Combattant. DICEX 2000* (Ed. All Educațional, Bucureşti, 1999), Elena Gorunescu, *Dicționar de proverbe francez-român* (EŞE, Bucureşti, 1975) şi *Dicționar de proverbe român-francez* (EŞE, Bucureşti, 1978), precum şi *Dicționar de proverbe francez român şi român-francez* (Teora, 2000), Janeta Drăghicescu (coordonator), *Dicționar de construcții verbale (română, franceză, italiană, engleză)* (Ed. Universitaria, Craiova, 2002), Constantin Frosin, *Dicționar de argou francez-român* (Bucureşti, Nemira, 1996), Dan Dumitrescu, *Dicționar de argou francez-român* (Bucureşti, Teora, 1998), Andrei Gancz, Marie-Claude Franchon, Margareta Gancz, *Dicționar român-francez al comunicării* şi *Dicționar francez-român al comunicării* (Ed. Corint, Bucureşti, 1999).

3. 5. Dicționare tehnico-ştiințifice bilingve sau multilingve. În ultimul deceniu, răspunzând nevoilor impuse de dinamica unor domenii tehnico-ştiințifice şi valorificând experiența terminografiei străine, precum şi (într-o mai mică măsură) pe cea a terminologiei autohtone, au apărut câteva dicționare tehnice bilingve / multilingve: P. A. Schveiger, Maria Radu, *Dicționar de terminologie lingvistică: român-englez-francez-rus* (TUBB, Cluj-Napoca, 1978), Andrei Gancz, Virgil Tiponuț, Margareta Gancz, *Dicționar de electronică şi domenii conexe, român-englez-francez: explicativ* (Ed. Albastră, Cluj-Napoca, 1995), Constantin Frosin, *Dictionnaire juridique français-roumain* (Ed. Fundației Academice „Danubius", Galați, 2002), Viorel Marinescu, Rodica Hrin, Mihaela Tomescu, Mircea Hrin, Laurian Anania, *Dicționar informatic trilingv englez-francez-român* (Ed. All, 1999), Radu Țițeica, Natalia Fiuciuc, *Dicționar de ştiință şi tehnică francez-român* (Ed. Niculescu, 2002), Elena Predescu, *Dicționar economic explicativ român-francez* (Ed. Paralela 45, 2002), Corneliu Năstase, Silvia Ghinculov, Gabriela Vârtosu, *Dicționar de economie şi drept francez-român* (Ed. Niculescu, Bucureşti, 2001), *Dictionnaire des affaires français-roumain / roumain-français* (Ophrys, 2002), Maria Dipse, *Dictionnaire des affaires: roumain-français, français-roumain* (Ed. Mayon, Bucureşti, 2000[3]) şi *Premier dictionnaire roumain-français / français-roumain de mercatique internationale* (Ed. Junior, Bucureşti, 1997), S. Timofei, *Dictionnaire de la chimie et du génie chimique* (bilingue roumain – français) (Éd. Hitzke j.c.), Ion Naftanailă, *Dicționar de birotică englez-francez-român* (Ed. Tehnică, Bucureşti), Ion Naftanailă, Ionel Naftanailă, *Dicționar de internet şi telecomunicații englez-francez-român* (Ed. Tehnică, Bucureşti), Ileana Constantinescu, Gheorghe Godeanu, Dan Ion Nasta, *Mic dicționar medical român-francez* (Ed. All Educațional, Bucureşti, 1997), Stefănuță Enache, *Dicționar tehnic ilustrat român-francez* (Ed. Tehnică, Bucureşti), Ileana Constantinescu, *Dicționar pentru afaceri francez-român*, *român-francez* (Ed. Economică, Bucureşti, 1997), Christine-Anca Savin, Vasile Savin, *Dicționar francez-român administrativ, comercial, economic, financiar-bancar, juridic* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2001).

3. 6. Ghiduri de conversație. Şi cantitativ, şi calitativ[3], acest segment este extrem de modest ilustrat: Sorina Bercescu, *Ghid de conversație român-francez* (EŞ, Bucureşti,

[3] Pentru viciile care fac ca mare parte a ghidurilor noastre de conversație să fie inutilizabile, vezi comentariile pe care le face Rodica Zafiu, în vol. *Diversitate stilistică în româna actuală*, Ed. Universității din Bucureşti, [Bucureşti], 2001, p. 139-142, chiar dacă lingvista nu discută ghiduri pentru domeniul franco-român.

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

1969), Laurențiu Zoicaş, *Ghid de conversație român-francez* (Polirom, 2001[2]), Gabriela Chirică, *Ghid de conversație român-francez* (Ed. Steaua Nordului, 2002), Luminița Ecaterina Aron, *Ghid de conversație român-francez* (Ed. Vox, Bucureşti), Jürgen Salzer, Jean-Jacques Brunner, Jean-Louis Goussé, *Le Roumain de poche* (Assimil, 2004).

3. 7. Resurse în format electronic. În domeniul discutat aici, noutatea cea mai originală o constituie, cu siguranță, următoarele fenomene: **(1)** apariția unei noi generații de instrumente fonografice (casete audio sau CD-uri), care însoțesc manualele de învățare a limbii române – fără profesor ori destinate învățământului monitorizat (laboratoare fonetice etc.) –, cum ar fi, de exemplu, Maria Brăescu, *Dicționar francez-român, român-francez* (Ed. Niculescu, Bucureşti, 2002); **(2)** difuzarea *on-line*, uneori cu posibilitatea copierii sau / şi cu posibilitatea achiziționării pe suport electronic a unor instrumente complementare pentru învățarea limbii române sau utilizabile în activitatea de traducere (în / din română).

Tentația de a apela la asemenea resurse comode este însă şi ea repede dezamorsată, pentru că, după cum se va vedea în continuare, în ciuda prezentărilor emfatice de care dispun acestea, ofertele sunt destul de precare. Singurele instrumente folosibile, cu un grad variabil de fiabilitate, sunt următoarele dicționare (unele având şi asistenți de traducere): *Alphadictionary* [alphadictionary.com – dicționar română – franceză; cu asistent de traducere – lexiteria.com; cu tabelul conjugării verbelor româneşti – verba.org; cu legături spre mai multe dicționare specializate româneşti sau bilingve / multilingve], Colectiv, *Dicționar român-francez şi francez-român* [tradu.ro – dicționar tehnic electronic disponibil în variantele pe Hard Disk, în rețea, pe CD], *Dictionnaire multilingue Logos* [lexicool.com], *Everest Dictionary* [lexicool.com – dicționar român-francez: 21, 983 cuvinte, franceză-română: 134, 593 cuvinte], *Foreignword* [foreignword.com – dicționar română-franceză; şi traducător], *Home.ro* [lexicool.com – dicționar francez-român *on-line* – acceptabil – numai cuvinte simple], *Yourdictionary* [yourdictionary.com – dicționar română-franceză; şi traducător; cu interfața în engleză], *Lexilogos* [lexilogos.com – dicționar *on-line* român-francez şi dicționar argotic], *Logos* [logos.net – dicționar multilingv cu acces liber], *Wordtheque* [interfață conținând romane multilingve, documentație tehnică şi texte traduse, un dicționar al copiilor, instrumente pentru căutarea unui cuvânt într-un context ilustrativ literar], *Majstro Aplikaĵoj* [lexicool.com – dicționar multilingv de traducere], Adrian Oțoiu, *Freelang* [freelang.com – dicționar francez-român şi român – francez descărcabil; pare a fi cel mai bun, pentu că dispune de aparat lexicografic], Radu (Le bison mélancolique), *PicoDico* [onlinero.com – dicționar francez-român gratuit], *Systran Language Translation Technologies* [systransoft.com – program destinat traducerii asistate de computer], *SlovoEd* [romanian.palm-dictionaries.com – dicționar multilingv şi bidirecțional franceză-română şi dicționar unidirecțional pentru limba română, cu 12 093 intrări – Ed. Litera], *Wikipédia – L'encyclopédie libre* [fr.wikipedia.org – dicționar român-francez şi francez-român].

Toate celelalte sunt, de fapt: **(1)** sumare prezentări convenționale ale limbii române, de regulă în context istorico-cultural: *Ibelgique* [ibelgique.ifrance.com], *Lexilogos* [lexilogos.com – cuvinte şi expresii uzuale, numerale de la 1 la 10], *Lexilogos* [lexilogos.com], *Logos* [logos.net – tabel de conjugare a verbelor multilingv], *Quick Fix Essential holiday phrases* [bbc.co.uk – dicționar elementar multilingv], *Verbix* [verbix.com – conjugarea verbelor în română, cu interfață în engleză], *WikiTravel*

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

[wikitravel.org]; **(2)** ghiduri de conversaţie foarte sumare şi destul de nepractice, întrucât funcţionează numai instalate pe computer: *Traduinoo.com – Phoxel Tourist* [people.iup.edu]; **(3)** nomenclatoare (frecvent numite, în mod impropriu, dicţionare) terminologice multilingve, cu grade variate de complexitate – de la prezentări schematice cu intenţii vulgarizatoare, la studii sau baze de date elaborate conform celor mai actuale principii terminologice: *AquaLingua* [lexicool.com – terminologie hidrologică], *Blinde Kuh* [blinde-kuh.de – nume de culori, nume de persoane, numerale de la 1 la 10, alimente, băuturi, fructe, animale], *Caption Dictionary – Names of the Months* [lexicool.com – terminologie montană], *Cave Lion Dictionary of Medicine* [lexicool.com – terminologie medicală], *Chess Pieces in 72 languages* [lexicool.com – terminologie din şah], *Dairy Product Glossary* [lexicool.com – terminologie alimentară: produse lactate], *Dénominations officielles du Président fédéral et du Gouvernement fédéral* [lexicool.com], *Dictionnaire électronique pour les utilisateurs internet* [lexicool.com], *Dictionnaire panlatin des termes de base de l'informatique* [lexicool.com; realiter.net], *Euabs* [lexicool.com – dezbateri despre viitorul Uniunii europene], *Glossaire du Codes des douanes Communautaire* [lexicool.com – terminologie vamală], *Glossaire international d'hydrologie* [lexicool.com – terminologie hidrologică], *Glossaire Multilingue de l'Environnement* [lexicool.com – terminologie din domeniul mediului], *JurisDictio – Romanian Legal Dictionary* [lexicool.com – terminologie juridică], *Le Dico des épices* [lexicool.com – terminologie alimentară: condimente], *Lexique Multilingue et Multimédia de l'Urbanisme et de l'Habitat* [lexicool.com – Realiter], *Lexique Panlatin d'Internet* [lexicool.com – Realiter], *Lexique panlatin du commerce électronique* [lexicool.com; realiter.net], *Magus – Multilingual Animal Glossary of Unveiled Synonyms* [informatika.bf.uni-lj.si – nume de animale şi de păsări], *Medical Equipement Directory* [lexicool.com], *Multilingual Dictionary of Basic and General Terms in Metrology* [lexicool.com – terminologie din metrologie], *Pan-European Dictionary of Common Names of Wild and Domestic Animals – Mammals and Birds in 53 Languages of Europe* [lexicool.com – nume de animale şi păsări], *Panorama of The European Words* [lexicool.com], *Petit dictionnaire échiquéen en 17 langues* [lexicool.com – terminologie din şah], *Table Périodique des Eléments* [lexicool.com], *Taula panllatina de formants cultes* [lexicool.com], *The Caver's Multi-Lingual Dictionary* [uisic.uis-speleo.org – terminologie din speologie], *The Scouting Dictionary* [lexicool.com – terminologie din domeniul cercetaşilor], *Travlang* [travlang.com – terminologie turistică]; **(4)** agenţii de traduceri (instantaneu sau în timp), din franceză în română şi invers, în general specializate pentru anumite domenii de activitate: *Ability Top translations* [traduzione-localizzazione.com – Web Design, Marketing Internet, internaţionalizarea textelor tehnico-ştiinţifice], *Assistant* [moodysoft.com – Web, comerţ], *Logos* [logos.net – Web], *Macferlane – International Business Service* [traduction-traducteur.com – Web, afaceri, domeniu medical], *Medizin.li* – [medzin.li – termeni medicali şi echipament medical], *Romanian Translations* [romanian-translations.org], *Translatin* [translatin.com]; **(5)** identificatoare de limbă[4] *on-line* (*Fagan Finder* [faganfinder.com], *lexicool.com*

[4] Modul lor de funcţionare este extrem de simplu: într-o fereastră se introduce textul de identificat, format din cel puţin cinci cuvinte, şi, după activarea programului, computerul afişează mesajul de recunoaştere (*French_iso1*, *Romanian_iso2* etc.).

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

[xrce.xerox.com]) sau nu (*Lextek Language Identifier*, *GuessLang*); **(6)** resurse logistice multilingve: *Poly Glot* [polyglots.free.fr – instrument multilingvistic de învățare a limbilor], *Ectaco* [freelang.net – dicționar electronic de buzunar], *Systran Language Translation Technologies* [systransoft.com].

Traducerea asistată de computer (cea parțială – adică efectuată prin intermediul dicționarelor sau cea totală – adică generată de asistenți automatizați de traducere) este în măsură să ofere servicii considerabile cu precădere în prelucrarea instantanee sau într-un timp foarte scurt a textelor din limbajele sectoriale (făcând posibilă traducerea superficială a acestora şi dând astfel utilizatorilor posibilitatea de a-şi face o idee de ansamblu asupra conținutului respectivelor texte), dar rămâne aproape neoperațională în realizarea comunicării interpersonale la nivelul limbii uzuale / comune, oricât de simplă ar fi aceasta. De altfel, în ciuda mediatizării unor statistici incitante privind numărul mare al utilizatorilor acestor servicii[5], puse în fața subtilităților de care dă dovadă limbajul uman şi acceptând, în consecință, posibilitatea existenței a mai multor variante de traducere şi de interpretare interlingvistică ale aceluiaşi enunț, unele situri specializate îşi recunosc în mod deschis limitele (aşa cum procedează, de exemplu, WorldLingo, care îşi declină orice responsabilitate privind exactitatea traducerilor şi respinge anticipat orice plângere referitoare la calitatea traducerilor furnizate).

Soluțiile oferite de lexicografia electronică sunt de valori inegale, cea mai mare parte a acestor dicționare, organizate linear, fiind capabile doar: **(1)** să inventarieze leme – forme lipsite de mărci flexionare[6], şi acestea încă într-un număr destul de restrâns (chiar la cele din fondul lexical de bază), nu lexeme – actualizări ale lemelor în discurs; **(2)** să indice unitățile verbale exclusiv în afara contextului şi conducând astfel, în mod inevitabil, la nedistingerea categoriilor gramaticale şi a nuanțelor de sens.

Apreciind comoditatea pe care o oferă asistenții de traducere complet automatizați, importante deficiențe le pot fi reproşate totuşi acestora (în linii mari, acestea fiind produse de ambiguitatea terminologică, gramaticală şi semantică). De aceea, erorile de traducere sunt abundente (mai ales în textele ample, în enunțurile cu construcții incidente, în cele cu topică inversată etc.), cele mai evidente fiind următoarele: **(1)** derapaje de sens (contrasensuri, pierderi sau adaosuri de sens, imprecizii semantice, dificultăți de recunoaştere / de redare a unor nuanțe de sens într-un context anume); **(2)** nerecunoaşterea termenilor rari; **(3)** nerecunoaşterea sau traducerea numelor proprii; **(4)** ignorarea stilului / registrului şi a contextului în care este plasat enunțul supus traducerii etc.

Noua generație de sisteme automate de traducere va fi însă capabilă să ofere o dezambiguizare (gramaticală şi semantică) mai fermă a textelor din limba țintă şi, în felul acesta, textele traduse îşi vor spori semnificativ calitatea[7]. De fapt, o privire mai

[5] Zeci de mii de căutări cotidiene în dicționarele electronice, peste un milion de pagini anual sau sute de mii de cuvinte traduse automat etc.

[6] De exemplu, verbele sunt indicate numai cu forma de infinitiv, substantivele numai cu cea de nominativ singular nearticulat, adjectivele doar cu cea de masculin singular nearticulat.

[7] Pentru informații mai amănunțite privind direcțiile înspre care se orientează specialiştii însărcinați cu ameliorarea viitoarelor „maşini de tradus", vezi Constantin-Ioan Mladin, *Sources interlinguistiques „populaires" pour les langages spécialisés. Quelques réflexions autour des outils électroniques*, Al IV-lea Simpozion Național de Căi Ferate (cu participare internațională),intitulat *Locul limbilor străine în comunicarea culturii tehnico-ştiințifice*, Universitatea Tehnică de Construcții Bucureşti / Facultatea de Căi

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)

atentă asupra tuturor acestor instrumente ne arată că acestea sunt preocupate aproape în exclusivitate de traducerea: **(1)** unor documente profesionale (tehnico-ştiinţifice sau administrative); **(2)** mesajelor electronice sau a paginilor Web. În contextul acesta, se poate considera că toate resursele electronice din categoria discutată sunt acceptabile drept complemente parţiale şi provizorii în activitatea profesională de traducere (extrem de limitată la câteva domenii de activitate), dar că sunt inutilizabile în procesul de achiziţie a limbii, precum şi în traducerea performantă a textelor din limba curentă / comună şi cu atât mai puţin în traducerea textelor cu caracter idiomatic.

§ 4. Formulăm, drept concluzii, următoarele aserţiuni generalizante, pe marginea informaţiilor oferite şi a comentariilor argumentate în cuprinsul acestui articol: **(1)** francofonii doritori să înveţe limba română nu dispun în momentul de faţă de un tablou complet şi sigur al resurselor didactico-lingvistice necesare acestui scop; **(2)** instrumentele tradiţionale de achiziţie a limbii române, ca limbă străină, corespund doar într-o mică măsură (şi calitativ, şi cantitativ) unei învăţări eficiente; **(3)** soluţiile propuse de mediile informatizate, concepute cu aceste intenţii, nu pot fi considerate, deocamdată, decât drept modeste paleative acceptabile ca auxiliare ale resurselor tradiţionale.

L'acquisition du roumain par les locuteurs francophones. Le panorama des ressources disponibles – d'un traitement fragmentaire vers une étude méthodique

Cette approche se propose de présenter les moyens dont disposent les locuteurs francophones pour l'acquisition du roumain. L'auteur inventorie et classifie, d'une perspective critique – mais de manière ni exhaustive, ni définitive – les ouvrages de référence destinés à ce but: matériel traditionnel et matériel informatique.

Ferate Drumuri şi Poduri / Catedra de Limbi Moderne şi Comunicare, Bucureşti, 3-4 noiembrie 2005 [sub tipar].

BDD-V2586 © 2006 Editura Alfa
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.90 (2026-09-16 07:12:58 UTC)